

LA CONQUESTA CRISTIANA

L'any 1233, en l'anomenat pacte d'Alcanyís, Silla fou adjudicada com un botí de guerra a Hug de Folcalquer, cavaller de l'Ordre de l'Hospital i amic personal del rei, el qual va avituallar un gran exèrcit encapçalat pel propi Jaume I, erigit en protector del destronat Abú Zayd que estava en pugna amb Zayyan, aleshores fortificat a València, actuant així de mitjancer entre les disputes de la taifa. En una incursió a Alzira i Cullera, l'any 1235 el rei creua la població, descrivint al "Llibre dels Fets" un paisatge farcit de boscos i bovalars: "*E quan fom partits d'aquí en l'altre dia, anam-nos-en denent Cilla, e albergam aquí per çò car hi havia bona asina de llenya e de prats*". El mateix document explica la forma en què fou assetjada i pressa a l'estiu de 1238, quan estant el rei a la porta de la Boatella envià:

"ab un fonevol nostre, dos richs homens: D. Pero Ferrandez d'Açagra e Don Eximen d'Orrea, e combateren-la per VIII dies. E a cap de VIII dies reteren-se, e així haguem Cyla"...

La població estava protegida per la torre islàmica del segle XI, que ha pogut sobreviure, i un recinte emmurallat que l'envoltava que serà la base del futur castell, però no serà l'únic espai fortificat. Pel "Llibre del Repartiment" coneguem al terme l'existència del "Rahal Ladea", una donació real de sis jовades d'horta (36 fanecades) a l'arxidiaca de València magister Martinus en compensació als seus serveis, propietat agrària que havia estat incautada al clan valencià dels Avencostal.¹

El lloc rural més consolidat era el "Ràfol d'Abinsalbo", que per les descripcions i la pervivència toponímica de la futura "partida del Ràfol", vindria situat baix del camí vell sobre les actuals partides de l'Alteró i el Port, formant una gran heretat latifundista, tan extensa, que comprenia collites de secà, horta, marjal i pastures, incorporant junt als terrenys de cultiu varies cases amb horts fruitals, a més d'una torre de vigilància. Altra referència important és "l'Alcudia de Silla",² donada pel rei als hospitalers el 5 de febrer de 1239, situada *juxta Cillam et Albuferam* ... un poblament desaparegut amb l'expulsió de musulmans, i que també deuria ser considerable en tindre diversos forns i molins.

Després de cinc anys d'ocupació militar, el 31 d'octubre de 1243 es formalitza l'adjudicació dels béns confiscats atorgant la **Primera Carta Pobra**, lliurada per l'Orde de l'Hospital als dotze colons nouvinguts encapçalats per Berenguer de Cilla, el primer repoblador cristià que tenim documentat. Però els frares guerrers els imposaren unes clàusules desfavorables, exigint excessius impostos en comparació amb altres llocs de domini reial; a més a més, aquells camperols estaven afectats per l'ambient bèl·lic propi dels espais de frontera, i sotmesos contínuament al dret "d'host i cavalcada" que els obligava a lluitar al front del Xúquer, ja que Silla actuava de punt d'abastament a les expedicions a Cullera, Alzira i Xàtiva, unes places encara no conquerides.

També va influir negativament el conflicte obert amb l'estament diocesà, que a més dels drets eclesiàstics que li pertocaven per assignació papal, delme i primícies, reivindicava la meitat dels impostos procedents de la producció agrària i el dret de patronatge sobre la futura parròquia. Tampoc podem oblidar la població musulmana sotmesa, que va romandre a Silla desplaçada al Port i el Raval fins la gran expulsió de 1258. Desposseïts de les cases i la terra, limitats els costums i la religió, és lògic pensar que treballarien en unes condicions molt adverses, un fet que tampoc ajudaria a millorar la relació amb els colons cristians, afavorits per la força de les armes.

Totes aquestes intrusions feren fracassar el primer intent repoblador, manifestat en una manca de contribuents. En conseqüència, el mestre hospitaler Pere d'Alcalà enllesteix un nou reclutament per revifar els impostos senyorials, lliurant el 25 de novembre de 1248 la

¹ Llibre del Repartiment, n° 860

² Llibre del Repartiment, n° 2253

Segona Carta Poble a seixanta-dos famílies vingudes d'Albarrací, Daroca i les comarques del Baix Segre.

Cal fixar en aquest precís moment (fa exactament 760 anys), el naixement de dos estaments contraposats i alhora complementaris. Per una banda l'anomenada Senyoria, propietària directa de bens i rendes, amb jurisdicció civil sobre els veïns; i per altra la comunitat camperola que ja s'havia dotat dels propis òrgans de govern a Fur de València: els jurats, el justícia, el síndic i el mostaçaf, uns càrrecs públics de durada anual que s'elegien a "redolí" entre els llinatges més influents. I la primera parròquia, adjudicada per l'Orde a Miquel d'Alcarràs, el primer rector que tenim documentat.

D'aquesta manera planificada, la *Comada de Cilla* es sobreposava per damunt les roïnes de *l'al-qarya Suhayla*, que encara eixamplaria més l'espai fiscal amb el repartiment de la marjal en 1308, considerat com la **Tercera Carta Poble**.

En 1319, per l'abolició papal de templers i hospitalers, Silla es cedida a l'Orde de Montesa, una nova entitat religiosa que amb el temps acabaria en mans de l'aristocràcia, mantenint els seus privilegis fiscals pràcticament fins el canvi de règim, a començament del segle XIX.

Josep Antich i Brocal
Cronista Oficial de la Ciutat